

ЛЕКСИКОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУ EPIDEMIC: ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЇ ЛЕКСЕМИ-НОМІНАНТА

Гахарія К. В.

*аспірантка кафедри англійської філології
Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0003-3180-5859
karinavramenko@gmail.com*

Ключові слова: *концепт,
епідемія, лексикографія,
етимологія, античність,
сучасність.*

У статті розглядаються особливості та причини базових змін та розширення значень поняття «епідемія» у контексті певних історичних подій. Ця тема є особливо актуальною у зв'язку з необхідністю оновлення нашого розуміння цього концепту, оскільки остання сучасна епідемія, викликана COVID-19, призвела до серйозної глобальної кризи у всіх сферах суспільного життя. Пандемічні події останнього часу оголили старі та ініціювали створення нових форм взаємозв'язків у концептуальному плані, особливо акцентуючи увагу на таких, не менш актуальних концептах, як «пандемія» та «коронавірус».

Метою статті є спроба аналізу еволюційних змін концепту EPIDEMIC у зв'язку з історичним розвитком суспільства та набуття ним нових смислових відтінків, поєднання результатів синхронічного та діахронічного аналізів цього концепту. Для цього було проведено огляд різноманітних інтерпретацій та розуміння феномену епідемії як концепту і окремо епідемії як лексеми-номінанту, запропонованих представниками різних наук, включаючи медицину, філософію, історію, теологію, політику та мистецтво впродовж історичного розвитку суспільства.

Об'єктом дослідження є концепт EPIDEMIC у масовій свідомості, специфіка його актуалізації та вербалізації, лексикографічні зміни, які відбувались у семантичному полі концепту впродовж історії.

Предмет дослідження – лексема-номінант концепту EPIDEMIC у різних пам'ятках історії, особливості та контекст її використання, шлях ускладнення та відмежування від інших лексем зі спорідненим значенням. У процесі дослідження були поставлені і реалізовані такі завдання:

1. Розглянути основні історичні підходи до розуміння та сприйняття концепту EPIDEMIC.
2. Проаналізувати сучасне значення концепту EPIDEMIC.

Дослідження охоплює широкий діапазон періодів від давньогрецького розуміння слова «епідемія» до його першого серйозного переосмислення і подальшого, тепер уже сучасного використання. Авторка розглядає роботи видатних історичних особистостей, серед яких Гомер, Гіппократ, Фулідід, Еміль Літтре та багато інших. Окрім цього, у роботі використовуються напрацювання і сучасних дослідників, як вітчизняних, так і зарубіжних: Р. Поворознюка, О. Шаніної, С. Муаллем, Ю. Мей, Е. Йокунс і інших.

Такий підхід до вивчення концепту і його лексикографічної репрезентації дозволяє провести відповідності та поєднати динаміку конкретних історичних подій та концептуальну еволюцію поняття «епідемія», з'ясувати, як час та контекст впливають на його сприйняття у суспільній свідомості та чи є актуальна форма розуміння концепту кінцевою.

LEXICOGRAPHIC ANALYSIS OF THE CONCEPT OF EPIDEMIC: FEATURES OF THE USE AND TRANSFORMATION OF NOMINATIVE LEXEMES

Hakhariia K. V.

Postgraduate Student at the Department of English Philology

Zaporizhzhia National University

Zhukovskoho str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

orcid.org/0000-0003-3180-5859

karinavramenko@gmail.com

Key words: *concept, epidemic, lexicography, etymology, antiquity, modernity.*

The article discusses the features and causes of basic changes and expansion of the meaning of the concept of “epidemic” in the context of certain historical events. This topic is particularly relevant due to the need to update our understanding of this concept, since the latest modern epidemic caused by COVID-19 has led to a serious global crisis in all spheres of public life. Recent pandemic events have exposed old ones and initiated the creation of new forms of relationships in conceptual terms, especially focusing on such equally relevant concepts as “Pandemic” and “coronavirus”.

The purpose of the article is to try to analyze the evolutionary changes of the concept of EPIDEMIC in connection with the historical development of society and its acquisition of new semantic shades, combining the results of synchronous and diachronic analyses of this concept. For this purpose, a review of various interpretations and understanding of the phenomenon of the epidemic as a concept and separately of the epidemic as a nominee token, proposed by representatives of various sciences, including medicine, philosophy, history, theology, politics and art during the historical development of society, was carried out.

The object of research is the concept of EPIDEMIC in the mass consciousness, the specifics of its actualization and verbalization, lexical and graphic changes that have occurred in the semantic field of the concept throughout history.

The subject of the research is the nominee lexeme of the EPIDEMIC concept in various historical monuments, the features and context of its use, the path of complication and differentiation from other lexemes with a related meaning.

In the course of the research, the following tasks were set and implemented:

1. Consider the main historical approaches to understanding and perceiving the concept of EPIDEMIC.

2. Analyze the current meaning of the EPIDEMIC concept.

The study covers a wide range of periods from the ancient Greek understanding of the word “epidemic” to its first serious reinterpretation and subsequent, now modern use. The author examines the works of outstanding historical figures, including Homer, Hippocrates, Thucydides, Emile Littré and many others. In addition, the paper uses the best practices of modern researchers, both domestic and foreign: R. Povoroznyuk, O. Shanina, S. Muallem, Y. Mail, A. Jocuns, etc. This approach to the study of the concept and its lexical and graphic representation allows us to make correspondences and combine the dynamics of specific historical cases and the conceptual evolution of the concept of “epidemic”, to find out how time and context affect its perception in the public consciousness and whether the actual form of understanding the concept is final.

Постановка проблеми. Останні світові події істотно вплинули на стан сучасних мов і змусили змінити уявлення про деякі раніше набагато менш актуальні концепти.

Концепт – це процес творення смислів та побудови інформації про це явище» в широкому сенсі

та «інтенціональну» функцію, що визначає множинність об’єктів або предметів» у вузькому значенні відповідно.

На сьогодні, коли ситуація із зараженням спала і стала більшою мірою контрольованою, концепт EPIDEMIC все рідше і рідше трапляється в

побутових бесідах і новинних заголовках. Проте, оскільки пройшло не так багато часу з моменту початку пандемії, такий концепт усе ще залишається у полі інтересу громадськості, і тому дослідження тих змін, які вже в ньому відбулися та продовжують відбуватися, є особливо актуальними в цей проміжок часу.

Аналіз недавніх публікацій свідчить про значний інтерес мовознавців до проблематики, пов'язаної із COVID-19. Наприклад, у 2020 році спостерігається збільшення кількості наукових робіт, що стосуються концепту "CORONAVIRUS", його вживання у медійному дискурсі, нові лексичні структури, які з'явилися у зв'язку з пандемією коронавірусу тощо. Серед дослідників, які присвятили свої роботи цій темі, можна відзначити Н. Долусову, С. Жаботинську, В. Катерміну, К. Красницьку, Н. Степанюка, К. Яченка, а також З. Ху, С. Карамі, К. Лі, О. Махмута, З. Янга, А. Чжана та інших. В англomовному науковому дискурсі також знайдуться дослідження, присвячені концептам "VIRUS", "PANDEMIC", їхньому використанню та змінам у ході історії, а також особливостям функціонування. Проте є не досить дослідженими або зовсім не дослідженими питання еволюції концепцій у медично-епідеміологічному дискурсі, які, на наш погляд, потребують подальшого вивчення.

Метою статті є вивчення та аналіз самого процесу внутрішніх змін концепту в умовах сучасності, формування нових знань про особливості видозміни концепту EPIDEMIC у масовій свідомості та вплив різних факторів на специфіку сприйняття концепту в англomовному дискурсі.

Особлива увага у цій статті приділяється лексеми-номінанту концепту EPIDEMIC, оскільки нині саме вона є основним вербалізатором цього концепту та на її прикладі можна наглядно прослідкувати історію трансформації та розширення самого концепту EPIDEMIC упродовж тривалого часу.

Об'єктом дослідження є концепт EPIDEMIC у масовій свідомості, специфіка його актуалізації та вербалізації, лексикографічні зміни, які відбувались у семантичному полі концепту впродовж історії.

Предмет дослідження – лексема-номінант концепту EPIDEMIC у різних пам'ятках історії, особливості та контекст її використання, шлях ускладнення та відмежування від інших лексем зі спорідненим значенням.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Концепт EPIDEMIC є важливим складником медично-епідеміологічного дискурсу і використовується в багатьох культурах і мовах як частина професійного лексику медичних та біологічних

спеціалістів. Проте його застосування не обмежується лише цією сферою, і на сьогодні є очевидним той факт, що такі концепти, як EPIDEMIC, PANDEMIC, VIRUS і т. д., використовуються в історичних, медійних, художніх дискурсах та навіть у побуті.

Зростаюча частота вживання цих термінів у різних аспектах життя людей пояснюється глобалізацією, екологічними проблемами, що спричиняють епідемії, економічним розвитком, впливом на модернізацію медицини, доступністю інформації про здоров'я та хвороби, а також популярністю соціальних мереж і блогів, де експерти можуть поширювати знання про ці аспекти фізичного та психічного здоров'я людей.

Важливо зазначити, що погляди людей на епідемії змінювалися протягом історії і прямо взаємодіяли з науково-технічним прогресом, досягненнями в інноваційній медицині, а також з цивілізаційним розвитком суспільства загалом.

У цьому контексті особливий інтерес являє дослідження трансформації та еволюції у свідомості людей не тільки самого концепту EPIDEMIC, але і значення лексеми, що є його номінантом.

Етимологію лексеми epidemic найлегше візуально зобразити у вигляді наступної схеми, котра показує трансформацію такої лексеми від сучасності до її найперших форм:

англ. epidemic < фр. épidémique < середньовіч. épidémie < лат. epidēmia < давньогр. ἐπίδημος, epidēmios («epí», над + «dēmos», люди) [Rey, 1992, p. 152].

Як можна побачити, первинна форма лексеми, що використовується для вербалізації концепту EPIDEMIC, складається з двох смислових частин – epí, що означає «над», «на» або ж «зверху», і dēmos, що означає «люди» або «народ».

Згідно із загальноприйнятою думкою, історія використання терміна «епідемія» ведеться від однойменної праці, створеної Гіппократом у 430 р. до н. е. Однак така лексема існувала і до цього – так, слово ἐπίδημος трапляється в «Одіссеї» Гомера (пісня I, вірші 194 і 230) за 2 століття до появи «Епідемії» Гіппократа. У тексті «Одіссеї» лексема ἐπίδημος використовувалася для позначення того, «хто повернувся додому» і «хто у своїй країні». Як можна зрозуміти, у цьому випадку основним значенням лексеми була приналежність або віднесеність кого-небудь або чого-небудь до певної місцевості.

Для кращого розуміння тенденції використання лексеми ἐπίδημος здається логічним поглянути не тільки на динаміку зміни її центрального значення, але також і на частоту використання щодо інших лексем, що відносяться або визначають медичні явища – νόσος (nosos, хвороба) і λοιμός

(*loimos*, чума), адже, хоча лексема *epidemios* і отримала еволюцію свого основного значення, вона все ще була далека від позначення того концепту, до якого звикли ми з вами.

З цієї причини лексеми *νόσος* і *λοϊμός* все ще використовувалися в текстах набагато частіше, ніж лексема *ἐπίδημος*.

Це твердження ґрунтується на результатах дослідження матеріалів з бази даних Perseus Digital Library [Mai, Jocuns, 2023], яка є однією з найбільших бібліотек оцифрованих античних текстів літературного і наукового характеру і тому дає можливість робити відносно об'єктивні висновки щодо частоти використання тих чи інших слів.

Результати роботи з текстами бібліотеки показали, що в 489 різних текстах (архів бібліотеки не містить праць Гіппократа) лексема *epidemios* у значенні прикметника використовувалася 9 разів, серед яких 4 рази – у текстах Гомера.

Дещо змінені доричні форми *epidamos* і *epidemos* у текстах трапляються всього 3 рази.

Водночас дієслівна форма лексеми *epidemeo* використовувалася 144 рази, в основному в текстах, що датуються IV століттям і раніше, коли її головним значенням було «жити у своїй країні або повертатися в неї».

Для порівняння, лексема *posos* використовувалася 712 разів, а лексема *loimos* – 400 разів, відповідно, можна легко підрахувати, що за приблизного обсягу всіх наявних текстів $\approx 4,8$ мільйона слів відсоток входження лексеми *epidemios* у значенні прикметника і дієслова становить 0,35% на 10000 слів, тоді як входження тільки лексеми *posos* становить 1,47%, а входження лексеми *loimos* – 1,18% на ті ж 10000 слів відповідно.

Яким же чином лексема *epidemios* стала номінантом концепту EPIDEMIC? На жаль, зважаючи на нестачу античних текстів перехідного періоду важко більш точно простежити шлях зміни ключового значення лексеми. Все, що нам відомо достеменно, так це те, що, як уже згадувалося раніше, величезний внесок в еволюцію цього концепту вніс Гіппократ, який створив одну з найбільших медичних праць під назвою «Епідемії», де він вдавався до використання лексеми *epidemios* у більш звичному для нас значенні.

Справа в тому, що Гіппократ вважав можливість прогнозування появи і протікання хвороб одним з найважливіших аспектів медицини. Ця віра спонукала його розглядати хворобу як динамічний процес із власним розвитком, який є послідовним і повторюваним алгоритмом.

Звертаючи увагу на те, що у своїх роботах учений використав нозологічний підхід, необхідно відзначити, що значення, в якому він використовував лексему *epidemios*, ділилося на дві частини:

1) Як група випадків захворювання, які клінічно були схожі один з одним за медичними показниками;

2) Як групи різних захворювань, які виникають в один і той же час року або в одному і тому ж місці, і поширюються «на народ», тобто мають масовий характер зараження.

Таким чином, Гіппократ застосовував лексему *epidemios* стосовно груп синдромів або захворювань з посиланням на атмосферні характеристики, пори року або географію, а іноді і на поширення цього синдрому серед людської популяції.

Серйозну семантичну плутанину викликали переклади творів Фуکیدіда французькою мовою, які створювалися в період першої половини XIX століття. Одним із прикладів таких ускладнень можна назвати переклади знаменитого французького діяча Еміля Літтре [Frith, 2012, p. 598].

Фуکیدід, описуючи події Пелопонеської війни, в певний момент перериває розповіді ліричним відступом, присвяченим знаменитій Афіській чумі, яка трапилася на початку літа 430 р. до н. е. Протягом довгого часу саме цей опис було прийнято вважати першим письмовим свідченням епідемії [Britannica thesaurus, 2020].

Проблема криється в тому, як саме здійснювався переклад його тексту: в оригіналі тексту в описі подій використовується лексема *posos*, що означає «чума», тоді як французький аналогічний термін більше відповідав за змістом не лексемі *posos*, а *pestis*, яка не має чіткої етимології і позначає будь-яку заразну хворобу, епідемію або біч.

Фуکیدід ніколи не використовував термін «епідемія» в тому сенсі, в якому його розробляв Гіппократ. У значення терміна “*posos*” Фуکیدід включав низку клінічних ознак хвороб, що з'явилися, імовірно, на півдні Ефіопії і поширилися по всьому Єгипту, Лівії, а потім у Греції, а тому він і використовував лексему *posos* не в значенні чуми, а як визначення якогось хвороботворного ефекту, що негативно позначався на здоров'ї людини [Carmichael, 1993, p. 281].

Наступний етап актуалізації концепту EPIDEMIC наступив разом з новою хвилею вірусних заражень – головною формою вербалізації тут виступає французька лексема *epidémie*, яка вперше трапляється в такій формі у текстах початку XVIII століття (в більш ранніх джерелах можна зустріти такі форми лексеми, як *épydime* в XIV столітті і *epidimie* в XVII столітті відповідно) [Шаніна, 2015, с. 42].

Перша зареєстрована пандемія (світова епідемія) – Юстиніанова чума закріпила у колективному несвідомому небезпеку та смертоносність цього явища, остаточно змістила сприйняття концепту EPIDEMIC у негативний полюс. Більше того, у цей період він набуває асоціацій із невід-

воротністю, фатальністю та повною руйнацією. Так, письменник Прокопій Кесарійський, ставши свідком чуми, писав: «Від чуми не було спасіння людині, де б вона не жила <...> багато будинків спорожніли <...> мало кого було можна зустріти за роботою» [Grmek, 1991, р. 106].

Лише через 22 століття після Гіппократа, у другій половині XIX століття, французькою мовою були введені терміни *épidémiologie* (1855 р.), *épidémiologique* (1878 р.) і *épidémiologiste* (1896 р.), а також активізувався процес вивчення, дослідження і розробки інших пов'язаних з ними понять [Bailly, 1950, с. 76].

Крім того, приблизно в цей же час подібний процес почав усе сильніше проявлятися в інших європейських мовах, зокрема, в англійській.

У другій половині XX століття термін «епідемія» почав застосовуватися і до неінфекційних захворювань, наприклад, до епідемії раку або епідемії ожиріння. Поширення значення на неінфекційні причини відноситься до захворювання, що вражає велику кількість людей, з недавнім і істотним збільшенням числа випадків [Поворознюк, 2018, с. 156–160].

Таке семантичне розширення концепту EPIDEMIC стосується і немедичних подій: наприклад, різні словоформи лексеми *epidemic* використовуються журналістами для позначення всього, що негативно впливає на велику кількість людей або об'єктів і поширюється як хвороба, наприклад, крек-кокаїн або комп'ютерні віруси.

У XXI столітті уявлення про епідемію, як про щось, що різко приходить і масово «накриває» людей, знову зрушило в галузь немедичного, отримавши ще одне додаткове значення, котре вербалізує уявлення про масовість людських почуттів/емоцій/захоплення, і в певному сенсі повернувшись до свого первісного значення [de Romilly, 1991, р. 19].

На сьогодні основні значення лексеми *epidemic* представлені у найбільш відомих англійських словниках, а саме Оксфордському тлумачному словнику, Кембриджському тлумачному словнику та словнику Meriam-Webster.

Виходячи з комплексу представлених визначень, можна сконструювати таке комплексне поняття лексеми *epidemic*, що вербалізує концепт EPIDEMIC:

1) для іменника – хвороба або захворювання, що носить епідемічний характер і швидко поширюється серед популяції, групи або спільноти; небажане або несприятливе явище, занадто швидко поширюється у фізичному або нефізичному просторі;

2) для прикметника – характеристика раптово виникаючої хвороби або явища, яке швидко поши-

рюється на великих територіях і має несприятливі згубні наслідки.

Ця специфічна особливість справила істотний вплив як на функціонування самого концепту в мові і мовленні, так і на його семантичне поле, адже залежно від того, який історичний проміжок часу аналізується, воно може як звужуватися, так і стрімко розширюватися [Поворознюк, 2018, с. 74–76].

Водночас через такі особливості актуалізації концепт EPIDEMIC не закріпився в широкому мовному арсеналі і практично не знайшов будь-якого відображення в ідіоматичних або фразеологічних виразах ні в англійській, ні в українській мовах [Селіванова, 2010].

Підбиваючи підсумок, можна сказати, що протягом більшої частини існування концепту EPIDEMIC його семантика і вербалізатори пройшли довгий шлях становлення та закріплення у свідомості людей в тій формі, в якій вони нині існують. Більшість часу свого існування концепт EPIDEMIC в основному носив медичний характер і в цьому сенсі можна виділити 3 основних етапи його еволюції:

1) для Гіппократа епідемія означала сукупність симптомів, що виникли в певному місці протягом певного періоду часу, наприклад, зимовий кашель на острові Кос або літні проноси на інших островах;

2) у Середньовіччі велика кількість хвиль чуми, які змінювали одна одну, призвели до формування більш точного визначення концепту EPIDEMIC – вони почали розпізнавати епідемії однієї і тієї ж добре вивченої хвороби і використовували для позначення такого явища відповідну лексему;

3) нарешті, завдяки внеску Луї Пастера і Роберта Коха в розвиток сучасної науки і медицини, епідемії характерного захворювання можна було приписати одному і тому ж мікробу, що належить до такого роду і виду, що остаточно оформило і визначило рамки розуміння концепту EPIDEMIC у медичній сфері.

Сучасний тезаурус XXI століття пропонує ряд синонімів для лексеми “epidemic”, серед яких: *widespread catching, communicable, contagious, endemic, general, infectious, pandemic, prevailing, prevalent, rampant, rife, sweeping, wide-ranging; widespread disease contagion, endemic, growth, outbreak, pest, pestilence, plague, rash, scourge, spread, upsurge, wave, what's going around* [Mouallem, 2020].

У “Encyclopaedia Britannica” ми знаходимо сучасне визначення лексеми “epidemic”: “Epidemic, an occurrence of disease that is temporarily of high prevalence. <...> The rise and decline in epidemic prevalence of an infectious disease is a probability phenomenon dependent upon transfer of an effective dose of the infectious agent

from an infected individual to a susceptible one” [Britannica thesaurus, 2020]. Посилання на лексикографічні дані дає нам можливість дослідити як основну, так і внутрішню форму концепту. У цих синонімах ми можемо простежити як загальне, широке розуміння концепту EPIDEMIC, так і специфічні аспекти, доступні лише фахівцям у відповідних галузях (медикам, біологам, історикам і лінгвістам).

Отже, отримані факти підтверджують припущення про те, що концепт EPIDEMIC пройшов численні історичні трансформації. Розвиток лексичного значення слова «епідемія», що номінує досліджуваній нами концепт, відбувався шляхом диференціації й ускладнення за рахунок нашарування додаткових смислів і відтінків. Ці смисли пов'язані з релігією, науково-технічним прогресом, розвитком медицини та впливом масштабних світових епідемій на колективну свідомість населення.

В ядрі концепту одночасно знаходиться два рівноправних значення, які актуалізуються у свідомості залежно від контексту, в якому він зустрічає і осмислює такий концепт.

В історії становлення і розвитку концепту обидва його центральних значення, медичне і немедичне, актуалізувалися тоді, коли цьому сприяли фактори навколишньої дійсності: так, у періоди загострення епідемій, медичне значення концепту превалювало над іншими і це сприяло більш глибокому опрацюванню лексеми-номінанта. Коли ж хвороби вщухали, більш актуальним ставало немедичне значення концепту, яке не вказувало на хворобу як таку, але відсилало до її характерних ознак, наприклад, «щось поширюється як епідемія» або «якась ідея стала епідемічною (тобто заразною)».

Тим не менш, хоча ми і бачимо, що концепт EPIDEMIC постійно актуалізується в мові протягом самого існування людини, його форма еволюціонує досить повільно, тому справедливо припускати, що в майбутньому його чекають такі ж неминучі зміни, і нам багато належить про нього дізнатися.

Оскільки вірусні захворювання час від часу активізуються, провокуючи появу все нових епідемій, циклічність цього процесу природним чином знаходить відгук і в науковій, і у світській сфері людського життя, а тому дослідження концепту носить вкрай важливий характер – у медицині краще розуміння і уточнення кордонів і внутрішньої структури концепту дозволить використовувати ці знання для дослідження поточних і прогнозування майбутніх епідемій.

У культурі ж дослідження цього концепту дасть можливість виявляти, аналізувати і вирішувати різні соціальні проблеми, які завжди виника-

ють у разі появи нової епідемії, але які не повинні стати гальмом розвитку людства у соціальному, духовному і ментальному плані.

З цієї причини найбільш доцільним видається проведення подальших досліджень, які б змогли розширити і поглибити знання про концепт на різних стадіях історії, співвіднести їх не тільки між собою, але і з тим контекстом, в якому вони актуалізувалися, нарешті, зробити спроби спрогнозувати подальший розвиток концепту і, відповідно, підготуватися до майбутніх викликів долі, будь то чергова заразна ідея, релігійна або політична, або ж нова хвороба, з якою людству доведеться стикнутися в майбутньому і з якою необхідно буде боротися всіма доступними способами.

Неабиякий інтерес являють також потенційні дослідження трансформації концепту у зв'язку з повальною цифровізацією, появою цілого віртуального простору, у якому існує не лише велика кількість нових форм мистецтва, рефлексії та самовираження, але також і медичних інструментів, інновацій та інструментів, які стають дедалі популярнішими та все більше вдосконалюються, підлаштовуючись під умови сьогоденності, коли жити в реальному світі набагато небезпечніше, ніж у віртуальному, де інфекції та віруси не мають сили над фізичними тілами і тому не можуть їм зашкодити.

ЛІТЕРАТУРА

1. Поворознюк Р.В. Дискурс епідемій як проблема перекладу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Вип. 38. Т. 1. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 156–160.
2. Поворознюк Р.В. Медичний переклад як засіб популяризації біомедичних знань. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Вип. 34. Т. 2. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. С. 74–76.
3. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава : Довкілля, 2010. 844 с.
4. Шаніна О.С. Медичний дискурс: комунікативно-прагматичний і сугестивний аспекти. Одеса, 2015. 254 с.
5. Bailly A. Dictionnaire grec-français. Paris : Payot. 1950. 793 p.
6. Britannica Thesaurus. Epidemic. Encyclopedia Britannica. 2020. Retrieved from: <https://www.britannica.com/science/epidemic>
7. Carmichael A.G. Plague of Athens. The Cambridge world history of human disease. Cambridge University Press. 1993.
8. de Romilly J. Thucydide, la guerre du Péloponnèse. Paris : Les Belles Lettres. 1991.
9. Grmek M.D. Les maladies à l'aube de la civilisation occidentale. Paris : Payot. 1994.

10. Frith J. The History of Plague. Part 1. The Three Great Pandemics. *Journal of Military and Veteran Health*. 2012. Vol. 20. No. 2.
11. Kriz P., Giogini D., Musilek M., Larribe M., Taha M.K. Microevolution through DNA exchange among strains of *Neisseria meningitidis* isolated during an outbreak in the Czech Republic. New York : Res Microbiol. 1999.
12. Littré E. Oeuvres complètes d'Hippocrate. Vol. 2. Baillière (Paris). 1840.
13. Mai Y., Jocuns A. CoronaVirus Discourse: A Critical Discourse Analysis of COVID-19 Media Narratives. *Journal of Humanities*. 2023.
14. Mouallem S. The language of pandemic. *ITI Bulletin*. 2020.
15. Perseus Digital Library. Tufts University. URL: <http://www.perseus.tufts.edu>.
16. Rey A. Dictionnaire historique de la langue française. Dictionnaires Le Robert (Paris). 1992.
17. Roget J. 21st Century Thesaurus. 3rd ed. Chicago : A Delta Book. 2005.
4. Shanina, O.S. (2015) *Medychnij diskurs: komunikatyvno-pragmatychnij i sugestyvnyj aspekty [Medical discourse: communicative-pragmatic and suggestive aspects]*. Odesa. 254 p.
5. Bailly, A. (1950). *Dictionnaire grec-français*. Paris: Payot. 793 p.
6. Britannica Thesaurus (2020). *Epidemic. Encyclopedia Britannica*. Retrieved from: <https://www.britannica.com/science/epidemic>.
7. Carmichael, A.G. (1993). *Plague of Athens. The Cambridge world history of human disease*. Cambridge University Press.
8. de Romilly, J. (1991) *Thucydide, la guerre du Péloponnèse*. Paris: Les Belles Lettres.
9. Grmek, M.D. (1994) *Les maladies à l'aube de la civilisation occidentale*. Paris: Payot.
10. Frith, J. (2012) The History of Plague. Part 1. The Three Great Pandemics. *Journal of Military and Veteran Health*. Vol. 20. No. 2.
11. Kriz, P, Giogini, D, Musilek, M, Larribe, M, Taha, MK. (1999). *Microevolution through DNA exchange among strains of Neisseria meningitidis isolated during an outbreak in the Czech Republic*. New York: Res Microbiol.

REFERENCES

1. Povoroznyuk, R.V. (2013) Diskurs epidemij yak problema perekladu [Discourse of epidemics as a problem of translation]. *Scientific bulletin of the International Humanitarian University*. Odesa: Helvetika Publishing House. Vol. 1, pp. 156–160.
2. Povoroznyuk, R.V. (2018) Medychnij pereklad yak zasib populyarizatciyi biomedychnih znan' [Medical translation as a means of popularizing biomedical knowledge]. *Scientific bulletin of the International Humanitarian University*. Odesa: Helvetika Publishing House. Vol. 2, pp. 74–76.
3. Selivanova, O. (2010) *Linguistic encyclopedia*. Poltava: Environment-K. 844 p.
12. Littré, E. (1840). *Oeuvres complètes d'Hippocrate*. Vol. 2. Baillière (Paris).
13. Mai, Y., Jocuns, A. (2023). CoronaVirus Discourse: A Critical Discourse Analysis of COVID-19 Media Narratives. *Journal of Humanities*.
14. Mouallem, S. (2020) The language of pandemic. *ITI Bulletin*.
15. Perseus Digital Library. Tufts University. Retrieved from: <http://www.perseus.tufts.edu>.
16. Rey, A. (1992). *Dictionnaire historique de la langue française*. Dictionnaires Le Robert (Paris).
17. Roget, J. (2005). *21st Century Thesaurus*. 3rd ed. Chicago: A Delta Book.